

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

OLIY PEDAGOGIK TA'LIMDA QALAM TASVIR FANINI O'QITISHDA KREATIV VA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Sa'diyev Soli Tolipovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası dotsenti

Anotatsiya: Maqolada oliy pedagogik ta’lim muassasalarida qalam tasvir fanini o’qitishda kreativ va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilinadi. Talabalarda badiiy tafakkur, mustaqil fikrlash va ijodiy salohiyatni rivojlantirishda interfaol metodlar, loyiha asosida ta’lim, raqamli texnologiyalar va muammoli topshiriqlar samarali vosita sifatida ko’rib chiqilgan. Maqolada kreativ yondashuv orqali talabalarning ijodiy va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari yoritilgan.

Kalit soʻzlar: qalam tasvir, kreativ yondashuv, innovatsion metodlar, tasviriy san’at, badiiy tafakkur, pedagogik kompetensiya, raqamli texnologiyalar.

Oliy pedagogik ta’limda qalam tasvir fanini o’qitish nafaqat texnik ko’nikmalarni o’rgatish, balki talabalarda estetik idrok, badiiy tafakkur va ijodiy salohiyatni rivojlantirishni ham o’z ichiga oladi. An’anaviy metodlar bilan bir qatorda kreativ va innovatsion yondashuvlarni qo’llash, o’quv jarayonini dinamik, samarali va qiziqarli qiladi (Shavdirov, 2017).

Kreativ yondashuv talabalarda yangi badiiy g’oyalarni ishlab chiqish, mavjud obrazlarni yangicha talqin etish va amaliy mashg’ulotlarda mustaqil qaror qabul qilish ko’nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, innovatsion metodlar, jumladan, loyiha asosida ta’lim, muammoli topshiriqlar, “Flipped classroom” texnologiyasi va raqamli dasturlardan foydalanish talabalarda ijodiy tafakkur va tanqidiy fikrlashni mustahkamlaydi (Shovdirov, 2025).

Qalam tasvir fanida kreativ va innovatsion yondashuvni tatbiq etish talabalarni chizmachilik jarayonida faol ishtirokchi sifatida jalb qiladi. Talaba kompozitsiya, perspektiva va proporsiya qonuniyatlarini amaliy mashg’ulotlar orqali o’zlashtiradi, rang uyg’unligi va faktura bilan ishlash orqali badiiy qarashini kengaytiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar yordamida talabalar grafik dasturlar (Adobe Photoshop, CorelDRAW, Krita va boshqalar)da chizmalarni raqamli shaklda ishlab chiqish imkoniga ega bo’ladilar. Bu esa ijodiy tafakkur va estetik idrokni rivojlantiradi (Shovdirov, 2024).

Oliy pedagogik ta’lim tizimida qalam tasvir fanini o’qitishda kreativ va innovatsion yondashuvlarni qo’llash talabalarning ijodiy tafakkurini, badiiy idrokini va mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. An’anaviy dars

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

usullari ko'pincha passiv bilim olishga yo'naltirilgan bo'lsa, interfaol va kreativ metodlar o'quv jarayonini dinamik, qiziqarli va talaba markazida tashkil etadi. Shu bois pedagoglar talabalarning faol ishtirokini rag'batlantirish, ularni o'z g'oyalarini erkin ifodalashga va yangi badiiy yechimlar topishga yo'naltirishlari zarur.

Kreativ yondashuv talabalarda yangi badiiy g'oyalarni ishlab chiqish, mavjud obrazlarni yangicha talqin etish va amaliy mashg'ulotlarda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, talabalarga oddiy predmetni turli perspektivalardan chizish yoki mavjud kompozitsiyani rang, faktura va yorug'lik bilan yangilash topshirig'i beriladi. Bu jarayon nafaqat texnik ko'nikmalarni oshiradi, balki ijodiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va estetik idrokni shakllantiradi.

Interfaol metodlarning eng samarali turlaridan biri – loyiha asosida ta'limdir. Talabalar o'z badiiy loyihalarini yaratish jarayonida mustaqil qaror qabul qiladi, material va texnikani tanlaydi, loyiha natijasini himoya qiladi. Shu tarzda talabalar ijodiy tafakkur, mas'uliyat, vaqtni boshqarish va guruh bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyiha asosida ta'lim shuningdek, talabalarda badiiy ijodga qiziqishni uyg'otadi va o'qituvchining yo'naltiruvchi roli bilan talabaning ijodkorligini uyg'unlashtiradi (Shovdirov, 2025).

Guruhiy ishlar metodida talabalar birgalikda kompozitsiya yaratish, rang uyg'unligini sinash yoki mavzu bo'yicha ijodiy topshiriqlarni bajaradilar. Bu jarayon nafaqat ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi, balki muloqot, hamkorlik va kritik fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Guruh ishlarida har bir talaba o'z fikrini ifodalaydi, boshqalarning g'oyalarini tahlil qiladi va umumiy badiiy qaror ishlab chiqadi. Shu tarzda talabalarda badiiy mas'uliyat va ijodiy erkinlik uyg'unlashadi.

Muammoli topshiriqlar ham interfaol metodlarning samaradorligini oshiradi. Talabalarga muammoni yechish uchun tayyor yechim berilmaydi; ular mustaqil izlanish orqali badiiy qaror topishga undaladi. Masalan, "Shahar manzarasini chizishda qaysi perspektiva va yorug'lik effektlari obrazni aniqroq ifodalaydi?" kabi topshiriqlar talabalarda tanqidiy fikrlash va ijodiy izlanishlarni rag'batlantiradi. Muammoli topshiriqlar orqali talabalar xatolar orqali o'rganish, yangi yechimlar yaratish va badiiy qarorlarni shakllantirish tajribasini orttiradi.

"Flipped classroom" texnologiyasi qalam tasvir fanida interfaol va innovatsion metodlarni qo'llashning samarali shaklidir. Talabalar darsdan oldin nazariy ma'lumotlar bilan tanishadi, videodarslar, slaydlar va raqamli resurslar orqali bilimlarni mustaqil o'zlashtiradi. Dars jarayonida esa amaliy mashg'ulotlarda olingan bilimlarni qo'llash, yangi badiiy loyihalarni yaratish va tahlil qilishga e'tibor qaratiladi. Bu yondashuv talabalarda o'z-o'zini boshqarish, mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlar topish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

Raqamli texnologiyalarni qo'llash talabalarning ijodiy salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Grafik planshetlar, Adobe Photoshop, Krita, CorelDRAW kabi dasturlar yordamida talaba chizmalarni raqamli shaklda ishlab chiqadi, kompozitsiya va rang uyg'unligini sinab ko'radi. Shu tarzda ular an'anaviy va zamonaviy san'at elementlarini uyg'unlashtiradi, kreativ tafakkur va estetik idrokni rivojlantiradi (Shovdirov, 2024).

Talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish ijodiy yondashuvning samaradorligini oshiradi. Har bir talabaning ijodiy salohiyati, qiziqish sohasi va tayyorgarlik darajasi turlicha bo'ladi. Shu sababli o'qituvchi dars jarayonini moslashuvchan tarzda tashkil etishi, individual yondashuvni qo'llashi va har bir talabaning ijodiy o'sishini rag'batlantirishi kerak.

Estetik tarbiya interfaol metodlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Talabalarda badiiy didni shakllantirish, go'zallikni qadrlash va uni ijodiy ishlarda qo'llash san'at ta'limining asosiy maqsadlaridan biridir. Mashhur rassomlar asarlarini tahlil qilish, ularning uslub va kompozitsion yechimlarini o'rganish talabalarda estetik idrokni kuchaytiradi va badiiy tafakkurga turtki beradi. Shu bilan birga, milliy san'at an'analari va qadriyatlarini amaliy mashg'ulotlarga kiritish, talabalarda milliy madaniyatga hurmatni shakllantiradi.

Ijodiy tafakkurni baholashda interfaol metodlar bilan bir qatorda portfolio usuli samarali hisoblanadi. Talaba o'zining ijodiy ishlarini, eskizlarini va loyiha natijalarini yig'ib boradi, o'z-o'zini baholaydi. Portfolio metodining afzalligi shundaki, u talabaning ijodiy rivojini aniq kuzatish, yutuq va kamchiliklarni aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchi talabaning individual rivojlanishini baholash va unga mos metodik tavsiyalar berish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Natijada, oliy pedagogik ta'limda qalam tasvir fanini o'qitishda kreativ va innovatsion yondashuvlar talabalarning ijodiy tafakkurini maksimal darajada ochib beradi va ularni zamonaviy ta'lim talablariga mos, ijodiy, estetik va intellektual jihatdan rivojlangan shaxslar sifatida tayyorlaydi. Shu tarzda interfaol va innovatsion metodlar dars jarayonini samarali, qiziqarli va talaba markazida tashkil etadi, ularning badiiy, kreativ va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Oliy pedagogik ta'lim tizimida qalam tasvir fanini o'qitishda kreativ va innovatsion yondashuvlarni qo'llash talabalarning ijodiy tafakkurini, badiiy idrokini, mustaqil fikrlashini va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Loyiha asosida ta'lim, muammoli topshiriqlar, guruhiy ishlash, "Flipped classroom" texnologiyasi va raqamli texnologiyalardan foydalanish talabalarda ijodiy izlanish, tanqidiy fikrlash va estetik idrokni mustahkamlaydi.

Shuningdek, individual yondashuv va psixologik qo'llab-quvvatlash talabalarning ijodiy faoliyat samaradorligini oshiradi, o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

shakllantiradi va ularni zamonaviy ta'lim talablariga mos, ijodiy, estetik va intellektual jihatdan rivojlangan shaxslar sifatida tayyorlaydi.

Natijada, kreativ va innovatsion metodlarni tizimli qo'llash qalam tasvir fanini o'qitish sifatini oshiradi va talabalarning badiiy, ijodiy va kasbiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – С. 131–134.
3. Shovdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter education & global study*. – 2024. – №1. – С. 8–14.